

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 64 став 1 точка 22 од од Законот за Народна банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 3/02, 51/03, 85/03, 40/04, 61/05 и 129/06) и член 68 став 1 точка 2 од Законот за банките („Службен весник на РМ“ бр. 67/07), Советот на Народна банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А

**за управување со валутниот ризик
(„Службен весник на РМ“ бр. 17/2008)**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа Одлука се пропишува методологијата за управување со валутниот ризик, која ги вклучува:

- начинот на утврдување на отворените девизни позиции на банката по одделни валути;
- начинот на утврдување на агрегатната девизна позиција;
- показателите за изложеност на валутниот ризик;
- управувањето со валутниот ризик, и
- начинот и роковите за известување на Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народна банка).

2. Валутниот ризик, во смисла на оваа Одлука, е ризик од загуба заради промена на меѓувалутните курсеви и/или промена на вредноста на денарот во однос на вредноста на другите странски валути.

3. Банката е должна да воспостави систем за идентификување, мерење, следење и контрола на валутниот ризик на кој е изложена во своето работење.

При воспоставувањето на системот од став 1 од оваа точка, банката е должна да ги опфати сите активности и трансакции кои, во билансната и вонбилансната евиденција се евидентирани во девизи и во денари индексирани со девизна клаузула, и кои во согласност со книговодствените правила се курсираат на редовна основа.

II. НАЧИН НА УТВРДУВАЊЕ НА ОТВОРЕНИ ДЕВИЗНИ ПОЗИЦИИ И ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТ НА ВАЛУТНИОТ РИЗИК

4. Показатели за изложеноста на банката на валутниот ризик се:

- односот на отворената девизна позиција во одделна валута со сопствените средства на банката и
- односот на агрегатната девизна позиција со сопствените средства на банката.

5. Отворената девизна позиција во една валута претставува збир на:

- нето спот-позицијата, која е еднаква на разликата помеѓу девизната актива и девизната пасива во таа валута;
- нето форвард-позицијата која е еднаква на разликата помеѓу сите износи кои ќе бидат примени и сите износи кои ќе бидат платени врз основа на валутни форвард-договори, вклучувајќи ги и валутните фјучерс-договори и главницата на валутните своп-договори која не е вклучена во спот-позицијата;
- вонбилансните позиции (неотповикливи гаранции, непокриени акредитиви и слични инструменти), кои се класифицирани во категории на ризик Г и Д и/или за кои банката е сигурна дека ќе изврши плаќање и постои веројатност дека нема да може да ги наплати;
- вонбилансни позиции (акредитиви, гаранции и сл.) во корист на банката, од кои банката со сигурност очекува дека ќе оствари наплата (прилив).

Билансните позиции од став 1 алинеја 1 од оваа точка, кои се класифицирани во категориите на ризик В, Г и Д се прикажуваат во износ кој банката очекува дека ќе го наплати, односно се намалуваат во согласност со Одлуката за управување со кредитниот ризик и со сметководствената регулатива која е во примена.

Позициите од став 1 од оваа точка се изразени во денари со примена на средниот курс на Народна банка на денот на пресметката.

6. Отворената девизна позиција се пресметува за секоја одделна странска валута која се јавува во билансот на банките.

7. Во отворената девизната позиција не се вклучуваат позициите на банката во странска валута кои произлегуваат од нејзиното работење во туѓо име и за туѓа сметка.

8. Отворената девизна позиција може да биде долга девизна позиција или кратка девизна позиција.

Отворената девизна позиција е долга кога девизната актива е поголема од девизната пасива, односно разликата помеѓу девизната актива и девизната пасива има позитивен предзнак (+).

Отворената девизна позиција е кратка кога девизната актива е помала од девизната пасива, односно разликата помеѓу девизната актива и девизната пасива има негативен предзнак (-).

9. Збирот на сите отворени долги девизни позиции во одделни валути, изразени во денари, ја претставува агрегатната долга девизна позиција на банката.

Збирот на сите отворени кратки девизни позиции во одделни валути, изразени во денари, ја претставува агрегатната кратка девизна позиција на банката.

10. Поголемиот износ помеѓу агрегатната кратка девизна позиција и агрегатната долга девизна позиција (во апсолутна вредност) од точка 9 од оваа Одлука, ја претставува агрегатната девизна позиција на банката, односно вкупната изложеност на банката на валутниот ризик.

III. ОГРАНИЧУВАЊЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА НА ВАЛУТЕН РИЗИК

11. Агрегатната девизна позиција може да изнесува најмногу до 30% од сопствените средства на банката.

12. Банката е должна да ја одржува агрегатната девизна позиција во рамките на ограничувањето од точка 11 од оваа Одлука.

13. Доколку банката го надмине пропишаното ограничувања во два последователни дена, таа е должна наредниот ден да достави до Народна банка писмено образложение за причините кои довеле до настанатото пречекорување, како и да ги наведе мерките за сведување во рамките на пропишаното ограничување.

Народна банка може да и наложи на одделна банка сведување во рамките на пропишаното ограничување во определен временски рок, со определување на мерки за таа цел.

IV. УПРАВУВАЊЕ СО ВАЛУТНИОТ РИЗИК

14. Банката е должна да воспостави систем за управување со валутниот ризик, како и донесе политика и соодветни процедури за идентификување, мерење, следење и контрола на валутниот ризик.

15. Банката е должна да го мери и следи валутниот ризик дневно.

Банката треба да го мери ефектот врз приходите и расходите од работењето во девизи и во денари со девизна клаузула на дневна основа по одделна валута, односно банката е должна да врши дневно курсирање со користење на соодветните курсеви.

16. Надзорниот одбор на банката ја одобрува политиката од точка 14 од оваа Одлука.

Надзорниот одбор ја разгледува адекватноста на одобрената политика најмалку на годишна основа.

Надзорниот одбор, на предлог на Одборот за управување со ризици е должен да ги определи формата, содржината и динамиката на известување на Надзорниот одбор за активностите на банката во девизи и во денари со девизна клаузула.

Надзорниот одбор и Управниот одбор се должни да обезбедат систем на внатрешни контроли, како и да обезбедат редовно следење и контрола на активностите во девизи и во денари со девизна клаузула и на примената на прописите и интерните политики и процедури на банката.

17. Одборот за управување со ризици е должен најмалку да:

- Воспостави политика за управување со валутниот ризик и да ја следи нејзината примена;
- Дава предлози за унапредување на политиката;
- Врши оценка на системот на банката за управување со валутниот ризик;
- Ги анализира ефектите од управувањето со валутниот ризик врз резултатите од работењето на банката;
- Одредува интерни лимити за односот на отворената девизна позиција (долга и кратка) по одделна валута со сопствените средства и редовно ги ревидира овие лимити;
- Одредува интерен лимит за односот на агрегатната девизна позиција со сопствените средства и редовно го ревидира овој лимит;
- Дефинира евентуални исклучоци од одредените лимити и делегира одговорности за одлучување за примена на тие исклучоци;
- Врши анализа на извештаите за изложеноста на банката на валутниот ризик и следење на активностите кои се преземаат заради управување со овој ризик;
- Ги следи економските и другите услови во кои работи банката, заради предвидување на можните промени во активностите во девизи и во денари со девизна клаузула, девизните курсеви и валутниот ризик;
- Други активности во согласност со Законот за банките и интерните акти на банката.

18. Управниот одбор на банката е должен најмалку да:

- Воспостави и применува процедури за идентификување, мерење, следење и контрола на валутниот ризик на банката, во согласност со политиката;
- Воспостави и применува соодветни системи за мерење на изложеноста на банката на валутен ризик;
- Воспостави и применува соодветни системи за следење и мерење на добивките и загубите од активностите номинирани во девизи;
- Обезбеди услови за редовно следење и оценка на политиката и нејзиното спроведување;
- Воспостави процедури за оценка на влијанието на нови производи врз изложеноста на валутен ризик;
- Ги следи економските и другите услови во кои работи банката, заради предвидување на можните промени во активностите во девизи и во денари со девизна клаузула, девизните курсеви и валутниот ризик;
- Подготвува и предлага форма, содржина и начин на известување на Надзорниот одбор и Одборот за управување со ризици во врска со активностите во девизи и во денари со девизна клаузула, заради ефикасно управување со валутниот ризик на кој е изложена банката;
- Други активности во согласност со Законот за банките и интерните акти на банката.

19. Политката за управување со валутниот ризик треба да биде во согласност со природата, обемот, видот и комплексноста на активностите во девизи и во денари со девизна клаузула кои банката ги врши и планира да ги врши.

20. Политката за управување со валутниот ризик треба да содржи најмалку:

- Целите и принципите на банката при вршењето на активностите во девизи и во денари со девизна клаузула и при преземањето и управувањето со валутниот ризик;
- Јасни и прецизни ограничувања на изложеноста на банката на валутниот ризик, најмалку во рамки на ограничувањето од глава III од оваа Одлука;
- Јасно дефинирани надлежности и овластувања во врска со активностите во девизи и во денари со девизна клаузула и управувањето со валутниот ризик, по организациски делови и по лица (работни места).

Во случај кога, согласно со Законот за банките, банката е предмет на консолидирана супервизија, политката за управување со валутниот ризик го опфаќа и управувањето со валутниот ризик на ниво на банкарската група.

21. Процедурите за спроведување на политката за управување со валутниот ризик треба да опфаќаат најмалку:

- а. систем на водење на деловните книги;
- б. систем на известување на Управниот и Надзорниот одбор и тоа најмалку за:
 - отворената девизна позиција по валута;
 - агрегатната девизна позиција;
 - реализираните добивки и загуби од работењето во девизи (вклучително и во денари со девизна клаузула).
- в. системи на контрола најмалку на:
 - воспоставените надлежности и овластувања;
 - почитувањето на лимитите за ограничување на изложеност на валутен ризик;
 - евиденцијата на трансакциите;
- г. начин на вршење на стрес тестирање за целите на изложеноста на банката на валутниот ризик, согласно со подзаконските акти пропишани од страна на Народна банка.

V. ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНА БАНКА

22. Банката е должна да доставува до Народна банка извештаи за агрегатната девизна позиција на дневна основа, на начин, форма и рокови пропишани од страна на гувернерот на Народна банка.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

23. За спроведување на оваа Одлука, гувернерот на Народна банка ќе донесе Упатство со обрасци за извештаите.

24. Одредбите од оваа Одлука соодветно се применуваат и на филијали на странска банка.

25. Оваа Одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен весник на РМ, а ќе се применува од 01.01.2009 година.

26. Со отпочнувањето на примената на оваа Одлука, престанува да важи Одлуката за утврдување и пресметување отворени девизни позиции на банките ("Службен весник на РМ" бр. 103/2001-пречистен текст).

О.бр. 02-15/1-5/2008
31 јануари 2008 година
Скопје

Претседател
на Советот на Народната банка
на Република Македонија
Гувернер
м-р Петар Гошев